

STORTINGET

Innst. 209 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:62 S (2023–2024)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad og Alfred Jens Bjørlo om en uavhengig og helhetlig evaluering av Norges engasjement i Afghanistan

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal gjøre en uavhengig og helhetlig evaluering av og trekke lærdommer fra Norges militære og sivile innsats i Afghanistan i perioden 2015–2021 og Utenriksdepartementets engasjement overfor Talibans ledelse siden 2005, samt samordningen mellom disse.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Agnes Nærland Viljugrein, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schie Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, Bengt Fasteraune og Ola Borten Moe, fra Fremskrittspartiet,

Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, viser til det foreliggende representantforslaget om en uavhengig og helhetlig evaluering av Norges engasjement i Afghanistan. Komiteen merker seg at representantforslaget etterspør en evaluering av og at man trekker lærdommer fra Norges militære og sivile innsats i Afghanistan i perioden 2015–2021 og Utenriksdepartementets engasjement overfor Talibans ledelse siden 2005, samt samordningen mellom disse.

Komiteen vil understreke nødvendigheten av å anerkjenne og å takke for innsatsen til alle de som har tjenestegjort i Afghanistan. Komiteen ønsker også å uttrykke en ærbødig takk til de som ofret sitt liv på oppdrag i Afghanistan, og vil uttrykke sin medfølelse til de etterlatte.

Komiteen vil peke på viktigheten av en læringskultur som gjør Norge godt forberedt på eventuelle framtidige forespørsler om styrkebidrag utenfor NATOs kjerneområde. Ifølge Forsvaret var Afghanistan-oppdraget et av de største, mest omfattende og mest langvarige internasjonale oppdragene Norge har deltatt i etter andre verdenskrig. Det norske bidraget har medført betydelige investeringer i form av militær innsats og bistand. Komiteen støtter utenriksministerens vurdering av at en evaluering av større utenlandsoppdrag bidrar til lærdom og åpenhet.

Komiteen viser til det såkalte Godal-utvalget, som ble nedsatt i november 2014, og som har gjort en helhetlig evaluering av Norges militære og sivile innsats i Afghanistan i perioden 2001–2014 i forbindelse med International Security Assistance Force (ISAF). I sitt svar-

brev til komiteen skriver utenriksministeren at også flere enkeltevalueringer ble gjennomført i etterkant av det norske bidraget, herunder de nylige internevalueringene av evakueringen fra Kabul. Samtidig understreker utenriksministeren at Norges innsats i Afghanistan i tidsperioden 2015 til 2021 i stor grad var en videreføring av innsatslinjer evaluert i Godal-rapporten, og at det norske militære styrkebidraget ble redusert som følge av avslutningen av ISAF i 2014 og beslutningen om å bidra til Resolute Support Mission (RSM) i 2015.

Videre merker komiteen seg utenriksministerens svar om at Godal-rapporten også inkluderer en evaluering av utenriksstjenestens kontakter med Taliban, men at Norges og alliertes diplomatiske innsats for å fremme inkluderende fred, styresett og menneskerettigheter fremdeles pågår. Komiteen merker seg at et slikt arbeid er avhengig av fortrolighet. Komiteen viser til at Norge har gitt viktige bidrag når det gjelder utvikling av sivilsamfunnet og styrking av frie medier. Videre har Norge bidratt til styrking av kvinners rettigheter og reduksjon i barnedødelighet og gitt flere barn muligheter til å gå på skole. Komiteen vil peke på at Afghanistan står overfor store utfordringer både politisk og humanitært, og at det er viktig at Norges humanitære støtte videreføres. Komiteen merker seg at evalueringen av den norske innsatsen i Afghanistan fra Godal-utvalget har gitt Stortinget et bedre grunnlag for å vurdere fremtidige internasjonale engasjementer. I løpet av de neste to årene forutsetter komiteen at det også iverksettes en helhetlig evaluering av Norges engasjement i perioden 2015–2021, slik at norske myndigheter kan trekke lærdom fra norsk innsats i Afghanistan, herunder uttrekkingen av det norske styrkebidraget og Norges freds- og forsoningsarbeid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til DN Magasinet 2. desember 2023, hvor det er en artikkel med tittelen «Operasjon 'Exit Afghanistan'». I artikkelen fremkommer det at danske og amerikanske myndigheter har offentliggjort rapporter om evakueringen av landenes militære styrker samt sivile fra Afghanistan i april 2021. Artikkelen viser videre til at også det norske Forsvaret har foretatt en evaluering av egen innsats under evakueringen. Denne evalueringen er ikke offentliggjort. Disse medlemmer mener, i likhet med danske og amerikanske myndigheter, at Norge er tjent med en åpen debatt om Forsvarets evakuering fra Afghanistan i 2021. En slik åpenhet er særlig viktig for en epokegjørende hendelse som evakueringen fra Afghanistan åpenbart var. Det er også viktig å få klarhet i hvilke kriterier som lå til grunn for evakueringen av sivile afghanere, og hvorfor disse ble brakt til Norge. Samtidig bør det være åpenhet om hvorvidt flere afghanere senere er blitt hentet til Norge gjennom familiejenforening. Disse medlemmer mener også det

er naturlig at norske myndigheter presenterer en oversikt over hvor mange av disse som i ettertid har besøkt Afghanistan.

Manglende åpenhet om faktiske forhold knyttet til selve evakueringen og alle sider ved håndteringen i etterkant vil bidra til spekulasjoner og usikkerhet rundt hva som faktisk var Norges rolle i situasjonen.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen offentliggjøre Forsvarets evaluering av egen innsats under evakueringen fra Afghanistan i 2021.»

«Stortinget ber regjeringen iverksette en ekstern evaluering av Norges håndtering av evakueringen av militære styrker og sivile fra Afghanistan i april 2021, hvor kriterier og ansvars- og myndighetsforhold presiseres.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre viser til at det såkalte Godal-utvalget ble nedsatt i november 2014 for å gjøre en helhetlig evaluering og trekke lærdommer fra Norges militære og sivile innsats i Afghanistan i perioden 2001–2014 i forbindelse med International Security Assistance Force (ISAF). I juni 2016 presenterte utvalget sin rapport. Over to år etter den militære uttrekkingen fra Afghanistan er det på tide med en helhetlig evaluering av Norges militære og sivile innsats i Afghanistan også i perioden 2015–2021 og av Norges deltakelse i Resolute Support Mission (RSM).

Afghanistan-oppgavet er et av de største, mest omfattende og mest langvarige internasjonale oppdragene Norge har deltatt i etter andre verdenskrig. De første norske styrkene ankom Afghanistan i desember 2001, og de siste forlot landet 30. august 2021. I denne tjuetårsperioden tjenestegjorde rundt 9 200 norske soldater i landet. Ti norske soldater døde i tjeneste i Afghanistan.

På bakgrunn av Afghanistan-oppgavets størrelse og omfang mener disse medlemmer det er veldig viktig at hele engasjementet evalueres helhetlig og grundig.

Disse medlemmer er kjent med at flere departementer har gjennomført egne evalueringer av blant annet uttrekkingen i august 2021. Disse medlemmer mener likevel at det er et selvstendig poeng at man fra regjeringens side sikrer uavhengighet i en slik gjennomgang. Videre mener disse medlemmer at det også er behov for en bredere evaluering som ivaretar minst følgende fire hensyn:

- For det første må Norges deltakelse i RSM, inkludert uttrekkingen fra Afghanistan, være inkludert i mandatet.

- For det andre må Utenriksdepartementets engasjement overfor Talibans ledelse, som strekker seg tilbake til i hvert fall 2005, være inkludert i mandatet.
- For det tredje må samhandlingen og samordningen mellom punkt 1 og 2 være inkludert i mandatet.
- For det fjerde må behandlingen av afghanere som har jobbet for Norge og/eller norske styrker, være inkludert i mandatet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal gjøre en uavhengig og helhetlig evaluering av og trekke lærdommer fra Norges militære og sivile innsats i Afghanistan i perioden 2015–2021, Utenriksdepartementets engasjement overfor Talibans ledelse siden 2005, samordningen mellom disse samt behandlingen av afghanere som har jobbet for norske styrker.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal gjøre en uavhengig og helhetlig evaluering av og trekke lærdommer fra Norges militære og sivile innsats i Afghanistan i perioden 2015–2021, Utenriksdepartementets engasjement overfor Talibans ledelse siden

2005, samordningen mellom disse samt behandlingen av afghanere som har jobbet for norske styrker.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen offentliggjøre Forsvarets evaluering av egen innsats under evakueringen fra Afghanistan i 2021.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen iverksette en ekstern evaluering av Norges håndtering av evakueringen av militære styrker og sivile fra Afghanistan i april 2021, hvor kriterier og ansvars- og myndighetsforhold presiseres.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:62 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad og Alfred Jens Bjørlo om en uavhengig og helhetlig evaluering av Norges engasjement i Afghanistan – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 13. februar 2024

Ine Eriksen Søreide

leder

Marit Arnstad

ordfører

